

21 gespecificeerde boeken en enige oude boeken bij de doopsgezinde (mennoniet) en kaaskoper Jan / Johannes Idtserts, 7 maart 1665

*Stillevan met kazen, door Floris Claesz van Dijck, circa 1615.
Collectie Rijksmuseum Amsterdam SK-A-4821*

Op 7 maart 1665 werd in het huis van Jan (ook genoemd Johannes) Idtserts, kaaskoper, mennoniet en burger, en zijn overleden vrouw, de boedelinventaris opgesteld 'ten profijte van zijn crediteuren'.¹ In het voorhuis had hij zijn kaaswinkel, met kaasborden, een weegschaal en als 'etalagemateriaal' vijf houten kazen.

In de middelkamer waren enige oude niet gespecificeerde boeken.

In de achterkamer hing een schilderij van de Samaritaanse vrouw (een zeldzame keer in de Harlinger boedelinventarissen dat de voorstelling van een schilderij wordt benoemd) en in een boekenkast stonden de volgende boeken:

In folio:

een bijbel,
een Martelaarsboek,
Chronyck van Hollant, Seelant en Vryslant.

In kwarto:

een reysboek van de heilige Schriftuir²,
Historien van 't innemen van Peru;
Prodicol der ganse handelinghe der Mennonyten³,
Colloquia Erasmi Rotterdami duits,
Schiffel [...], Conferentie over de predestinatie,
Plinius⁴ over de dieren,
Beschrijvinge van de Spaanse Tyranni.

In duodecimo:

Verclaringe over de woorden Paulij,
Franciscus Heermans⁵ 't geestelijck veergesicht.

Twee Testamenten en drie psalmboeken, Menno Simons *Fondament*⁶, en de drie [moet zijn: vier!] delen van de *Achterclap*⁷ uit 1653 van de - waarschijnlijk doopsgezinde - auteur Willem Symonsz Boogaert die in 1651-1652 boekverkoper was in 'Den Beslagen Bijbel' in Harlingen op de Voorstraat tussen de Vismarkt en het Raadhuis.

In 1680 was Johannes Idzerts kaaskoper overleden en werd de boedelinventaris opgesteld. In deze boedel is geen enkele aanwijzing te vinden voor boekbezit of dat hij doopsgezind was (NL-0400410000_13-16_214-00300a w Joannis Idzers, burger en kaaskoper, 24-04-1680, transcriptie van die boedelinventaris hieronder).

¹ Invnr 206, fol 331v, fol 332r.

² Henricus Buntingh (Heinrich Buenting (1545-1606), *Itinerarium S. Scripturae. Dat is: een reys-boeck over de gantsche heylighe Schrift*, vert. uit het Duits, 3 dln. - Arnhem : J. Janssen, 1630, in kwarto. (geschiedenis (Azië), geografie, theologie (Judaïsme); theologie (Bijble en Bijbelinterpretatie).

³ Hermannus Faukelius (ca. 1560-1625), *Babel, dat is Verwerringhe der weder-doooperen onder malkanderen*. - Middelburgh, gedrukt bij Hans van der Hellen voor Geraert van de Vivere, 1621, in octavo.

⁴ "Plinius, Van de Dieren", of "Plinius, Over de Dieren" = "Plinius, Van de dieren" = C. Plinius Secundus (23//24-79 na Chr.), *Vier boecken, handelende van de nature*. - Amsterdam : Joost Hartgersz, 1644, in octavo.

(Amstelredam : Hendrick Laurensz, 1644, in kwarto), OF: *Vijf boecken. Handelende van de nature*. - Amsterdam : Joost Hargers, 1650, in duodecimo. OF: *Vijf boecken, handelende van de nature*. - Leeuwarden : Gysbert Sybes, boekverkoper, 1651, in octavo. (herdr. 1651, 1657, 1662, 1681, 1687, 1703, 1724, 1733, 1757, 1776)

⁵ Franciscus Heermans (c. 1610-na 1670)

⁶ Menno Simons (1496-1561), *Fundamentum. Een fundament ende clare aenwijsinge van de salichmakēde leere Jesu Christi*, 1567.

⁷ Willem Symonsz Boogaert (werkz 1647-1653), *Vier-boecken vande achter-klap*. - Wormerveer : Willem Symonsz Boogaert, 1653, in duodecimo. In 1647-1649 was Willem Symonsz Boogaert boekverkoper in Wormerveer in den beslagen Bijbel, maar twee jaar later, in 1651-1652 was hij even boekverkoper in Harlingen, blijkens *Opera, Pieter Pietersz, dat is: alles wat van dien rechtsinnighen leeraer, inder eenvoudigheyd beschreven is: bestaende in dese acht navolgende deelen, daer in dat veele grootelijcks verbetert en vermeerdert zijn als: 1. De Wegh nae Vreden-stadt, 2. Toets-steen om te proeven, 3. De Hemelsche Bruyloft, 4. Spiegel der Gierigheydt, 5. Spiegel der Barmertigheydt, 6. Tractaet vande Liefde / 1. Cor. 13, 7. Vrede-schrift aen alle Doops-gesinden., 8. Eenighe Prdicatien / Sentbrieven en Gebeden. Dit alles ghedaen tot leeringhe, bestraffinghe, en vertroostinghe voor de waerheydts Minnaers, door Pieter Pietersz, Dienaer Jesu Christi in sijn gemeenten, eertijds inde Rijk, en nu tot Saerdam* - Harlingen : by Willem Symonsz Boogaert, boeckverkooper op de Voorstraet, tusschen de Vismarckt en 't Raedt-huys, inden beslagen Bybel, 1651; en Vesselus Acronius (Wessel Acronius (ca 1595-1656), *Kerck-wynghe dat is, d'Eerste predicatie, gedaen in de Nieuwe Kercke tot Harlingen [...] den XIII. novemb. 1650* - Harlingen : gedrukt bij Jan Hessels [Schouwenburgh] en Willem Symonsz Boogaert, 1652, in kwarto.

NL-0400410000_13-16_206_00316a Jan Idtserts kaaskoper en burger, doopsgezind, wv N.N., 07-03-1665

[00331r] Inventarisatie ende beschrijvinge gedaen ten huise van Jan Idtserts keeskoper ende burger alhier, van alle des selffs ende sijn saliger vrouws geen uitgesonderde goederen, actien ende crediten, niets uitgesondert bij hem ten profijte van des selffs afgestanden ende gecedeert om te gelde gemaect ende de penningen daeraff geprocedeert te werden gedistribueert aen de naest gerechtichden vandien, nae dat voornoemde Johannes Idserts

den eede Godt tot een getuige nemende als mennonijt sijnde ons alles ter goeder trouwen aen te geven en verclaren hadde gepraesteert in handen van de heere burgemeester P. Wiltfangck daertoe bij den Gerechte Harlingen bij disposityff van den 13e februarij 1665 verordonneerde commissaris weshalven bevonden is soo volcht, desen 7e martij 1665

[0331r] In de Achtercamer
2 groene ongevoerde deeckens
2 paer gardijnen met 2 rabatten
4 oorcussens met de sloopen
een schorsteen cleet

[0331v] 3 stoelen met 3 stoelcussens
een eecken slaep-banck
een eecken cantoor met een dexel
3 grote pannen
5 coppen
3 dito
4 hangende schuttelties
een messchen fuir-becken
een schilderij van 't Samaritaense vroutie
een spygel
3 flessen
een iseren candelaer
een gootlingh keetel ende pot koper
een meel vattie

Een boeck kas daerin bevonden navolgende boecken:
in folio
een Bijbel
een Martelersboeck
Chronijck van Hollant, Seelant en Vrijlandt

No. 4 [bedoeld is: in-4o (= in quarto)]
Een reijs boeck van de heilige Schriftuir
Historie van 't innemen van Peru

[00332r] Prodicol der ganse handelinghe de mennonijten
Colloquia Erasmi Rotterdami Duits
Schiffel ? Conferentie over de praedestinatie
Plinius over de dieren
Beschrijvinge van de Spaanse Tyrannij

in-12o
Verclaringe over de woorden Paulij
Fransiscus Hermans
't Geestelijck veergesicht
Een Testament en psalmboeck

Minne Symens Fondement boeck
Een Testament, een psalmboeck
Een psalmboeck
de 3 delen van de Achterclap

Een eken cas daerin bevonden
3 wijtlingen
4 laeckens
4 mans hemden
5 slopen
een swart laeckens mantel
een pack swart laeckens cleeren
een vilten hoedt

[0332v] een kleeibesem
een wrijwer
een arm korff

In de middelcamer:
3 schilderijen
8 stoelen
een tafel
4 stoelcussens
2 bedden
een puel
2 oorcussens en een sloop
3 1/2 laecken
4 deeckens
een paer gardinen en een rabatt
een schorsteenleet
10 panties, soo groot als clein
2 coperen potten
een tinnen com
enich steenwerck
een hangiser

[0333r] 8 tinnen lepels
een kan met een tinnen lidt
een spygel
enige oude boecken

In 't Voorhuis:
2 stoelen
2 cussens
5 houten keesen [= houten kazen, als "etalagemateriaal"]
een iseren evenaer met houten schalen
enige wichten

een buttergoot met een lidt leij
4 caerties
enige keesborden [= kaasborden]
een tobbe met een wasch schammel
enige romlingen

Aldus gedaen ende geïnventariseert
In kennis van mij secretaris

Op 24 april 1680 was Joannis Idtserts kaaskoper overleden en werd zijn boedelinventaris opgesteld. Bijzonder is dat er in die boedelinventaris uit 1680 met geen enkel woord over boekbezit wordt geschreven. Ook kan daaruit niet worden opgemaakt dat Joannes Idzerts doopsgezind was. Is deze persoon wel dezelfde als Jan (Johannes) Idtserts, de doopsgezinde kaaskoper?

Opmerkingen:

Tresoar, toegang 13-16, Nedergerecht Harlingen, Autorisatieboeken, invnr 114, aktenr 875, aktedatum 22-04-1680:

Idzert Joannes oud ca. 26 jaar weeskind, absent, ter zee, uitlandig

Jacob Jurjens de Lange gemeensman curator, curator ad actum divisionis Idzert Joannes, doopsgezind

Wijlen Joannes Idzerts kaaskoper vader.

Tresoar, toegang 13-16, Nedergerecht Harlingen, invnr 114, aktenr 876, aktedatum 22-04-1680:

Wybo Joannes oud 19 jaar weeskind,

Idzert Idzerts, woonachtig te Huins curator, curator over personen en goederen, oom van vaderszijde, doopsgezind

Wijlen Joannes Idzerts kaaskoper vader.

NL-0400410000_13-16_214-00300a w Joannis Idzers, burger en kaaskoper, 24-04-1680

[0302r] Ontzegeling van slotten en vervolgens inventarisatie en beschrijvinge gedaen ten overstaen van de heeren presiderende burgemeesteren Theodorus Stansius en Durk Kievijt als commissarien geadsocioert met dr Dominicus Wringer secretaris ten sterfhuijse van wijlen Joannis Idzers in leven keeskoper binnen deser stede, van alle soodanige goederen uit en in schulden aldaer ten sterfhuijse bevonden, ten versoeke van Romcke Johannis vrijgezel voor hem selfs, Claes Fransen woonachtig tot Bleshuin als man ende voogt over sijn echte huijsfrouwe Jesel Joannis, mitsgaeders de gemeensman Jacob Jurjens de Lange als geauthoriseerde curator over Joannis Idzerts uitlandigh, en eindelijk Idzert Idzerts als curator over Wijbe Idzerts, alle kinderen en erfgenamen van de overledene voornoemt, zijnde de aengevinge der goederen gedaen bij Berber Jans als den sterfhuijse gefrequenteeert hebbende, die oock de boelleede daertoe staende, om alles getrouwelijk

[0302v] te zullen aengeven heeft gepresteert in handen van de mede commissaris Stansius waer op dan tot de beschrijvinge is geprosedeert in maniere als volght. Actum den 24e april 1680.

[0302v] In de eecken kevie near de ontzegeling bevonden, t gene volght

Gerede penningen:

een gouden ducaton ad f 15-00-00
een enckele ducaet f 5-00-00
43 silveren ducaton a 3-03-00 f 135-09-00
12 goltguldens a 1-08-00 f 16-16-00
vier rijxdaelders a 2-10-00 f 10-00-00
50 werp a 1-10-00 ieder is f 75 00-00
60 werp a 10-00-00 is f 30-00-00
68 werp a 0-05-00 is f 17-00-00
aen pajement f 0-08-04

f 304-13-04

[0303r] Brieven en instrumenten:

Een handschrift de dato de 17e februari 1680 tot laste van de coopman Willem Hendricx Vosma ter somma vijf hondert caroli gulden capitael f 500-0-00, gequoteert met A
Een handschrift tot laste van Jan Egbartes Pool waer bij hij bekent bij reijs van Johannis Idzerts ontfangen te hebben 329 pond groene kees, het schippont tot tien caroliguldens, gequoteert met B

[0303v] Linnen:

sestien manshembden,
een dito
ses broecken
een dito
twee wijtlingen,
een dito
ses slopen

Wollen:

een swart laeckens mantel
een swarte saijen rock en wambis [= wambuis]
een greijnen broeck
een pack swart laeckens klederen
een roode hemtdrock
een wit karsaijen onderbroeck
een paer hoosen en wanten
een paer swarte hoosen

[0304r] de daeghs klederen van weijnigh inportantie

Bedden en bedtskleeren:

twee bedden en twee peulen
vier oorcussens
vier deeckens
twee paer gordijnen en twee rabatten
een schoorsteenkleed
vijf stoelen
vier stoelkussens
een taefel en schammeltie
een schilderij en een spiegel
een vuivrbecken
twintig stucken slecht steenwerck

[0304v] Int voorhuijs:
vier en t sestigh groene keesen
drie dartigh witte keesen
een Leijse kees [Leidse kaas]
eenige keesborden
een toonbanck
eenige wichten en een schael en evenaer

In de kelder:
een oude mans stoel
een koperen koeckpanne
een gootlingh
een koperen poth

[0305r] een tange, hanghijser en ketting
een tinnen butterkop
eenige tinnen lepels
eenigh slecht schuttelgoed
een bijbel
een testament etc.

Op de souder:
een restie turf
een oude kistie
een wasch tobbe
een water emmer

[0305v] Profijttelijcke uitstaende boeck schulden in een langh blau boeckien in ter memorie
boeckie staende:

[marge: onwis] Hiltie op Bargebuijrt f 2-12-08

[marge: onwis] Jan canis frouw f 2-00-00

[marge: betaelt] Foppe Claesens ens debet f 2-12-04

[marge: onwis] Thijs Zierks weduwe debet f 0-17-08

[marge: onwis] de geweldige debet f 0-16-08

[marge: onwis] Tieerd Ennes backer debet f 10-16-00

[marge: onwis als seggende betaelt te hebben] vroedsman Jacob Claesen debet f 72-03-00

[marge: onwis] Jacob Gerryts debet f 72-17-00

[marge: onwis] Jan Trompetter debet f 3-12-06

f 168-07-02

[0306r] [marge: onwis] Stoffel Rex debet f 0-13-10

[marge: onwis] Jan Leeuw f 0-12-08

[marge: betaeldt] Reijn Ruijter debet f 0-12-08

[marge: onwis] Jelte Auckes debet f 3-10-08

[marge: onwis] Anne Wouters debet f 3-13-00

[marge: onwis] Aefke Hettinga debet f 2-12-04

[marge: desen voor gewis gerekent] Claes Fransen en Jeszel Johannis debet aen den

[sterfhuijse op hun eijgen verklaringen f 150-00-00

Idzerd Johannis debet f 32-19-00

f 194-13-06
f 168-07-02

f 363-00-08

[0306v] Schadelijcke staet:

Romcke Johannis compt wegens geleent gelt sestien ducatonen dus f 50-08-00
De dood en andere schulden aen gegeven op f 135-16-00

Volgens de erfgenamen aengeven waer aen hun volcomen genoeghde, als hebbende sulx met elxanderen uijtgerekent volgens de respectieve quitantien, die mits desen voor gerojeert gevonden.

Compareerden vervolgens op den 22 maj 1680 op den raedhuijse der stadt Harlingen de erfgenamen in proemio deses inventaris nader vermeldt voor de heere burgemeester Theodorus Stansius als mede commesaris geadsocioert met dr Dominico Wringer secretaris, omme onderlinge te maken staet en liquidatie sampt deilinge en scheidinge van de goederen bij wijlen Joannes Idserts naegelaten, en in den inventario hier voren breder vermeldt, int elx doende de staat desen goederen bevonden is te bedragen, wes volght.

Proufijttelijcke staet:

Aen contante penningen ten sterfhuise bevonden, volgens inventaris drie hondert en vier caroli guldens f 304-13-04
De inboelen bij boelgoed vercocht sijnde hebbende opgebracht volgens vertoonde boelscedulle f 90-03-00
Het handschrift op de coopman Willem Hendriks Vosma, hier bevorens breder vermeldt, ad vijff hondert guldens f 500-00-00
De interesse daer op te goede ad seven gulden thien stuijvers f 7-10-00

f 902-06-04

[0307r] De kees ten sterfhuise bevonden bedraecht seven ent sestigh caroliguldens veertien stuivers vier penningen f 67-14-04
De boeckschulden wordende voor wis gerekent, volgens vorenstaende aentekening, bedragen een hondert negen en tachtentigh caroliguldens sestien stuivers twee penningen f 189-16-02

f 256-10-06
f 902-06-04

f 1159-16-10

Bedragende also dese gehele profijttelijcke staet in alles de summa van een duisent een hondert negen en vijftgh caroliguldens sestien stuivers thien penningen.

Daer afgetrokken de schadelijcken staet ten inventaris mede gespecificeert, tot een hondert ses en tachtentigh caroli guldens vier stuivers, soo geblijckt en wort bevonden, noch suiijver overigh, en onder de comparanten dividenden te delen te sijn, een summa van negen hondert drie ent seventigh caroliguldens twaelf stuivers thien penningen f 973-12-10

Makende also voor ijdere vierde part, de summa van twee hondert drie en veertig caroli guldens acht stuivers twee penningen f 243-08-02

Blijvende de vorderen boeckschulden voor onwis gerekent

[0307v] sijnde, volgens vorengeseide aentekeninge in massa bedragende een hondert negen en tachtentigh caroliguldens sestien stuivers twee penningen, dit hier pro memoria gelijk mede in massa verblijft hetgene van de kaes nae Duijkercken gescheept mach incomen.

Dit dan also sijnde den comparanten dividenden deilinge en ontscheidinge van goederen aen welcken also hun mits desen ten vollen is genoegende beloven sich altoos nae de selve te sullen reguleren sonder elxanderen om eenige andere ofte nader scheidungge noijt wederom te sullen ofte mogen molesteren ofte aenspreken onder verbandt der comparanten in qualitis geen exempte goederen, met submissie van den Hove van Frieslandt, dese en alle andere gerechten justiciabel, in kennisse hun handen, benefens de subscriptie van meer gedachte heere commissaris, en secretaris, desen ratione officii mede approberende ende lauderende. Aldus geïnventariseert den 22 april 1680. En ontscheiden en bevesticht den 22 majj daer aen volgende, de post wordende hier mede Idsert Idses van dese curatele ontslagen en geabsolveert.

(get.) Romke Johannes

(get.) Claes Fransen

dit merk X heeft Idsert Idserts selfs gestelt

(get.) Jacob Jurjens de Lange

(get.) Th. Stansius

(get.) D Wringer 1680

(Jeanine Otten, laatste wijziging: 07-10-2019)